

Welke cijfers zijn er te vinden omtrent jeugd in een kwetsbare positie (zonder werk, onderwijs en/of dagbesteding)?

Augustus/september 2020

In opdracht van FLOOR jongerencoaching

Dit verzameldocument is opgesteld door Chananja Brown, BMC Yacht group

Inhoud

<i>Klein woord vooraf</i>	3
1. Algemene cijfers.....	3
2. NEET jongeren en hun perspectief op werk	4
3. Onderwijs: uitstroom en vroegtijdig schoolverlaters	6
4. Jeugdwerkloosheid en perspectief op werk	7
5. Jongeren met een beperking of psychische klachten	8
6. Jeugdzorg en overgang 18+	8
7. Infographic – Participatie zonder startkwalificatie	9
8. Het effect van ‘NEET zijn’ op gezondheid en welzijn	11
Bronvermelding	12

Klein woord vooraf

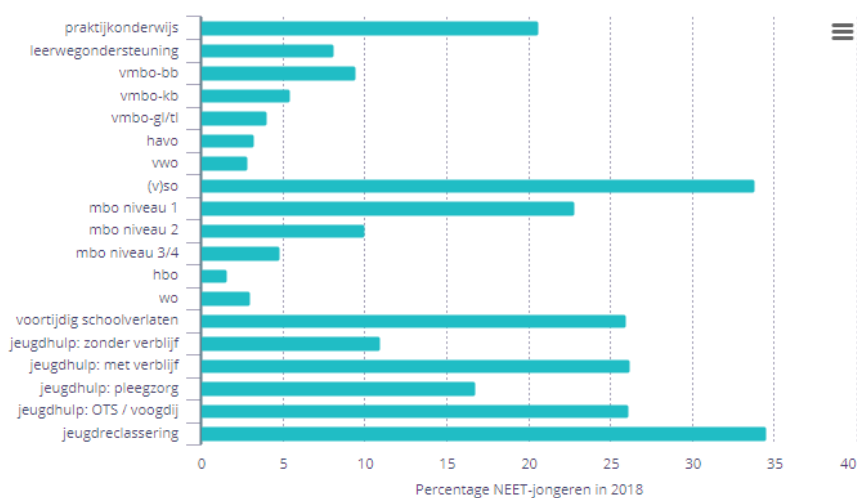
In dit verzameldocument zijn diverse cijfers en informatie omtrent kwetsbare jeugd onderzocht en onder elkaar gezet. Dit is puntsgewijs gedaan, omdat er vaak per bron verschillende definities (en leeftijden) gehanteerd worden. Op deze manier kan informatie gemakkelijk naast elkaar gelegd worden en is het duidelijk van welke bron de informatie afkomstig is.

1. Algemene cijfers

- Er zijn ruim **2,5 miljoen jongeren tussen de 16 en 27 jaar** in Nederland (2016)¹.
- Ongeveer **15% van alle jongeren 16 t/m 27 jaar** op de een of andere manier kwetsbaar. Zij zijn kwetsbaar doordat ze op een of meerdere leefdomainen problemen hebben. Het gaat dan vooral om leren, werken, sociale relaties of zelfredzaamheid. Vaak hebben deze jongeren te maken met een combinatie van problemen waarbij ze – veelal vanuit de Jeugdwet - ondersteuning krijgen.²
- De internationale term voor jongeren die niet staan ingeschreven bij een onderwijsinstelling of geen baan hebben is **NEET: Not in Employment, Education or Training**. In onderstaande grafiek is per opleiding en zorgtype (tussen 2010-2017) aangegeven hoeveel van deze jongeren op termijn NEET werden (in 2018). Zo is te zien dat van de jongeren een geschiedenis hebben in de jeugdreclassering (tussen 2010 en 2017 één of meerdere keren in jeugdreclassering), **ruim één op de drie in 2018** geen werk of opleiding had.
- Ook jongeren met een geschiedenis in het **speciaal onderwijs** ((v)so; 34%) en jongeren die jeugdhulp met verblijf hebben gehad (26%) worden relatief vaak NEET. Hetzelfde geldt voor voortijdig schoolverlaters (26%).
Ter vergelijking, van de jongeren met een achtergrond in het hbo of wo werd minder dan 3% NEET in 2018.

NEET jongeren per opleiding- en zorgachtergrond

NEET-jongeren van 16 tot 24 jaar oud

Bron: (2018) analyses van het NJi op niet-openbare CBS microdata

¹ Bron: [Nji, Factsheet Jongeren](#)

² Bron: [Ministerie van OCW, loopbaanmonitor jongeren](#)

NEET-rate per arbeidsregio

NEET-jongeren van 16 tot 27 jaar oud

Bovenstaand figuur is ook per provincie te verkrijgen.

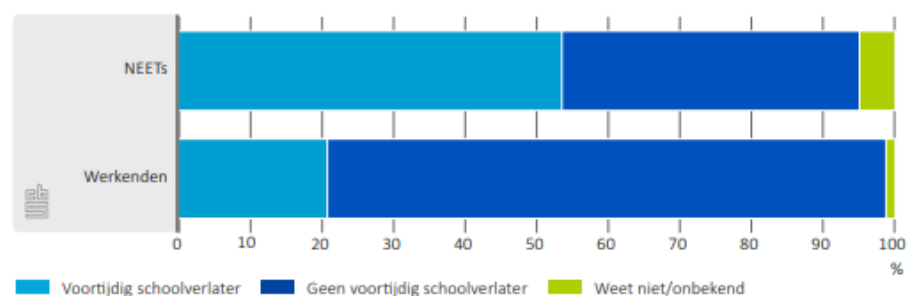
Bron: (2018) analyses van het NJI op niet-openbare CBS microdata over sociaal-economische status

In bovenstaand figuur is per arbeidsregio aangegeven hoeveel procent van alle jongeren tussen de 16 en 27 NEET is.³

- Groningen: 12684 NEET-jongeren, 11%
- Groot Amsterdam: 23750 NEET-jongeren, 12,5%
- Friesland: 7381 NEET-jongeren, 9,3%

2. NEET jongeren en hun perspectief op werk

- Het aandeel NEET-jongeren is de afgelopen tien jaar vrij stabiel gebleven en schommelde steeds rond de 5 procent.
- Neet jongeren vormen geen homogene groep. Een deel van de jongeren slaagt er niet in om werk te vinden. Daarnaast zijn er jongeren die niet deelnemen aan het onderwijs, omdat ze bijvoorbeeld **kampen met een (chronische) ziekte of handicap of moeten zorgen voor een zieke of gehandicapte naaste**. Andere bevinden zich in een periode tussen twee opleidingen of tussen het afronden van een opleiding en het beginnen met werk.
- NEET-jongeren zijn minder vaak hoogopgeleid dan niet-onderwijsvolgenden met werk. Ze hebben beduidend vaker het onderwijs verlaten zonder startkwalificatie.

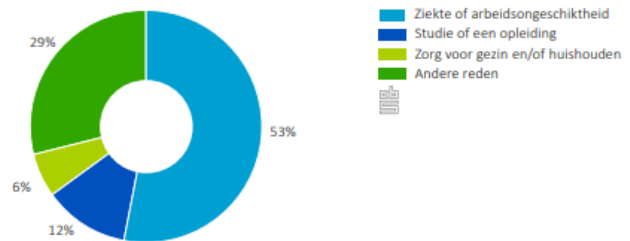

Bron: CBS - NEETs: jongeren die geen opleiding volgen en niet werken (2018)

³ Bron: [Nederlands Jeugdinstituut, Cijfers over jongeren zonder werk en opleiding](#)

- 43% van de NEET jongeren geeft aan niet te willen of kunnen werken. Dit kan verschillende redenen hebben. Zo noemt meer dan de helft ziekte of arbeidsongeschiktheid de voornaamste reden hiervoor. Een ander deel (6%) noemt zorg voor het gezin/of het huishouden belangrijkste reden niet te willen werken. 12% geeft aan dat ze vanwege studie of opleiding niet willen werken; ze beginnen binnenkort met een studie. Bijna 30% heeft een andere reden.

Belangrijkste reden van NEETs om niet te willen of kunnen werken, 2017

- Jongeren met **mbo niveau 1, praktijkonderwijs of (v)so, jeugdzorg en vroegtijdig schoolverlaters**, hebben een verhoogd risico om NEET jongere te worden.⁴

- Naar schatting kan gezegd worden dat zo'n 1,5% van het totaal aantal jongeren weinig tot geen toekomstperspectief heeft: in 2017 waren dit 39.000 jongeren⁵. Met toekomstperspectief wordt bedoeld op jongeren met zeer weinig onderwijs of werk perspectief. Deze groep jongeren zijn NEET jongeren die aangeven dat zij niet willen of kunnen werken, waarvan de voornaamste reden ziekte of arbeidsongeschiktheid is, aldus de jongeren zelf.
- Daarnaast zijn er **een aantal risicofactoren** die de soepele overgang naar volwassenheid extra lastig maken. Het gaat dan zowel over het volgen van onderwijs, hebben en houden van werk, als het zelfstandig wonen en leven. Dit zijn: vroegtijdig schoolverlaten, contact met politie, gedetineerd, NEET, psychosociale problemen, tienermoeder en overig. Risicofactoren komen vaker voor bij jongeren die een vorm van jeugdzorg hebben gehad.⁶

⁴ [CBS, NEETs: jongeren die geen opleiding volgen en niet werken](#)

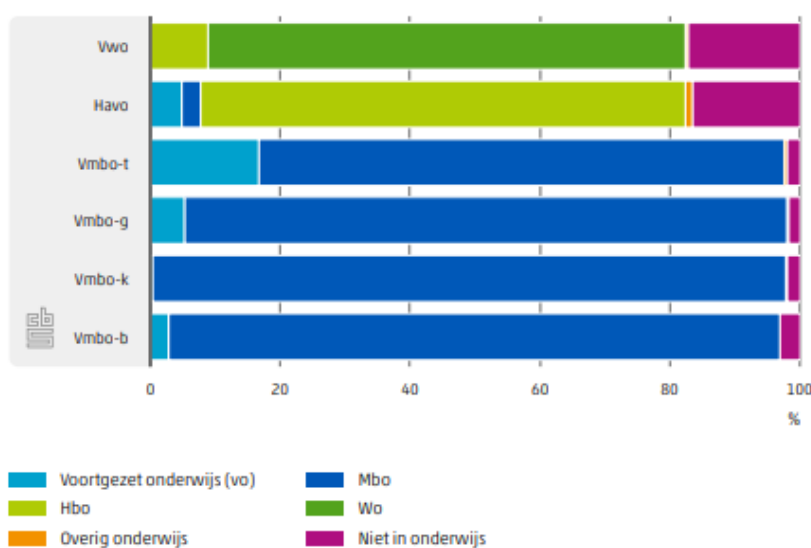
⁵ Van de ruim 2,5 miljoen jongeren 16 – 27 jaar (100%), is naar schatting 5% NEET: 130.000 jongeren. 2% (NEET)jongeren geven aan niet te kunnen of willen werken: 52.000 jongeren. Van deze 2% geeft meer dan de helft aan niet te werken in verband met ziekte en/of arbeidsongeschiktheid en een deel in verband met zorg voor familie. Schatting is dat ongeveer 1,5% van alle jongeren weinig tot geen toekomst perspectief heeft door de beperking, ziekte, zorg naaste en/of een overige reden. Bron: [CBS, NEETs. Jongeren die geen opleiding volgen en niet werken](#). Pagina 7

⁶ Bron: [Nederlands Jeugdinstuut, factsheet jongeren](#)

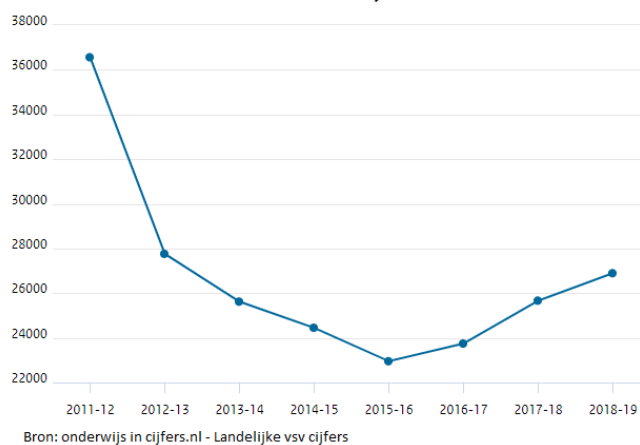
3. Onderwijs: uitstroom en vroegtijdig schoolverlaters

- In de periode van 2002 tot 2016 is er een daling geweest in het aantal vroegtijdig schoolverlaters. Het terugdringen van deze vsv-ers heeft in de jaren veel aandacht gekregen vanuit de overheid. De inzet van RMC-regio's, in samenwerking met scholen, gemeenten en jeugdhulp, heeft er voor gezorgd dat een groot deel van deze jongeren snel weer teruggaat naar school. De reden waarom het de afgelopen jaren weer licht gestegen is, is nog niet duidelijk.⁷
- Ruim de helft van de leerlingen in het derde leerjaar van het voortgezet onderwijs (vo) in schooljaar 2018/'19 volgde een vmbo-opleiding.
- 7% van het totaal aantal vo-leerlingen ging naar het (voortgezet) speciaal onderwijs. 3% ging naar het praktijk onderwijs.

Door- en uitstroom van leerlingen uit het vo, 2017/'18*

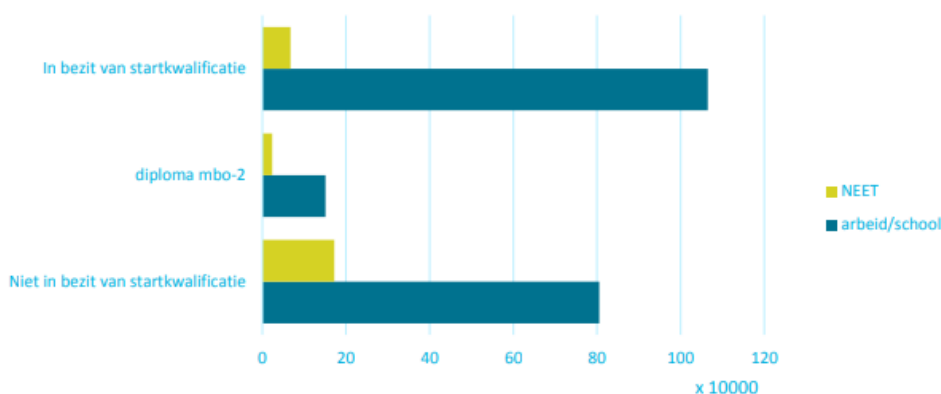

Aantal vsv'ers door de jaren heen

* voorlopige cijfers

Bron: Jeugdmonitor, Nederlands Jeugdinstituut 2019

Figuur 2. Aantal jongeren (16-27) met wel of geen startkwalificatie, uitgesplitst naar jongeren die NEET zijn of werken/naar school gaan (1 oktober 2014). De middelste balk geeft apart het aandeel jongeren met een startkwalificatie op mbo-2 niveau weer.

Bron: Kansen voor jongeren in kwetsbare posities (NJI en Oranjefonds, 2017).

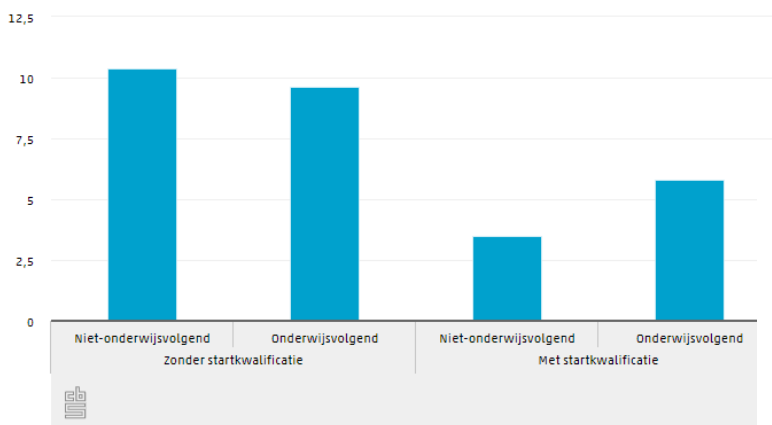
⁷ [NJI en Oranjefonds, kansen voor jongeren in kwetsbare positie](#) p. 7

4. Jeugdwerkloosheid en perspectief op werk

- In 2019 was 6,7 procent van de 15- tot 25-jarige beroepsbevolking werkloos. Sinds 2014 daalt geleidelijk het aantal jongeren dat op zoek is naar werk. In 2014 ging het om bijna 13 procent. In 2019 lag het werkloosheidspercentage onder jongeren lager dan ooit.
- Jongeren zonder startkwalificatie (dat wil zeggen een diploma op havo-, vwo- of mbo-2-niveau) zijn over de jaren heen vaker werkloos dan jongeren met een startkwalificatie. Van de jongeren met een startkwalificatie was in 2019 4,9 procent werkloos. Onder jongeren zonder startkwalificatie was dit met ruim 9 procent bijna twee keer zoveel.⁸
- Ruim **400.000 jongeren**, ofwel 13% van de totale groep jongeren in de leeftijd 16-30 jaar, hadden in 2016 een **afstand tot de arbeidsmarkt**. Voor de IBO doelgroep⁹ van 16-27 jaar komt dit neer op ca. 300.000 jongeren.¹⁰
- Bijna 32 duizend 15- tot 27-jarigen zonder startkwalificatie willen wel werken, maar kunnen geen werk vinden. Bijna 39 duizend van de **70 duizend jongeren** die zonder startkwalificatie het onderwijs hebben verlaten en geen werk hebben, geven aan dat ze niet willen of kunnen werken. Bij **23 duizend van hen is dat omdat ze ziek zijn of een beperking hebben**.¹¹

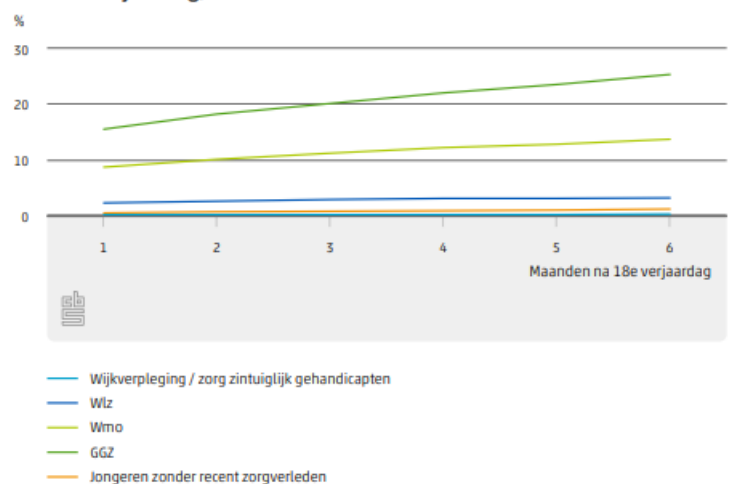
Werkloosheid (15 tot 27 jaar), 2018

% van de beroepsbevolking

Bron: CBS: Jongeren zonder startkwalificatie werken minst vaak

3.3.2 Cumulatief aandeel jongeren met volwassenenzorg na hun 18e verjaardag, 2016

⁸ [Nji, Cijfer over Jeugd en Opvoeding - Jeugdwerkloosheid](#)

⁹ Definitie IBO: "jongeren tussen de 16 en 27 jaar oud, die niet staan ingeschreven bij een onderwijsinstelling, economisch niet-zelfstandig zijn en wel beschikbaar zijn voor de arbeidsmarkt. Economische niet-zelfstandig betekent dat een persoon in een bepaald jaar niet 70% of meer van het minimumloon heeft verdiend."

¹⁰ Bron: [Ministerie van financiën: Jongeren met \(risico op\) een afstand tot de arbeidsmarkt](#)

¹¹ Bron: [CBS, 70 duizend jongeren zonder startkwalificatie hebben geen werk](#)

5. Jongeren met een beperking of psychische klachten

Het hebben van een beperking kan een belemmering zijn voor deelname aan de arbeidsmarkt. Vóór 2015 maakten ook jongeren met een beperking mét en zonder arbeidsvermogen aanspraak op een Wajong uitkering. De jonggehandicapten kwamen dan in een werk-, studie- of uitkeringsregeling terecht. In 2015 betrof dit ruim 90 duizend jongeren.

Sinds 2015 hebben alleen mensen met een ziekte of handicap die duurzaam geen arbeidsvermogen hebben, recht op Wajong. Het gaat om mensen die nooit meer kunnen werken. Zij krijgen van UWV een Wajong-uitkering als ze voldoen aan de voorwaarden voor een Wajonguitkering. Jonggehandicapten die wel kunnen werken krijgen hulp bij het vinden van geschikt werk, of kunnen een bijstandsuitkering aanvragen als ze voldoen aan de voorwaarden voor bijstand. De inperking van de Wajong betekent dat de groep niet uitkeringsgerechtigden, de zogenoemde Nuggers, in volume zal toenemen. Sinds de invoering van de Participatiewet valt de groep Wajongers met arbeidsvermogen onder de doelgroep van de Participatiewet. Dit betekent dat zij aanspraak maken op hulp vanuit de gemeente bij het zoeken van werk en zo nodig bij het aanvragen van bijstand. Dit geldt alleen voor nieuwe toetreders. Jongeren die al onder de Wajong vielen, worden in de periode 2015 tot 2017 herbeoordeeld door het UWV om te bepalen of zij mogelijkheden hebben om te werken. De wetwijziging heeft onder andere tot doel het aantal Wajonguitkering te verminderen en meer mensen in het reguliere bedrijfsleven te laten participeren.¹²

6. Jeugdzorg en overgang 18+

- In 2018 kregen in Nederland 428 duizend jongeren tot 23 jaar jeugdzorg. Dat is bijna 1 op de 10.¹³
- Dertig procent van de jongeren die jaarlijks instromen in de Wet werk en arbeidsondersteuning jonggehandicapten (Wajong) heeft een lichte verstandelijke beperking.¹⁴

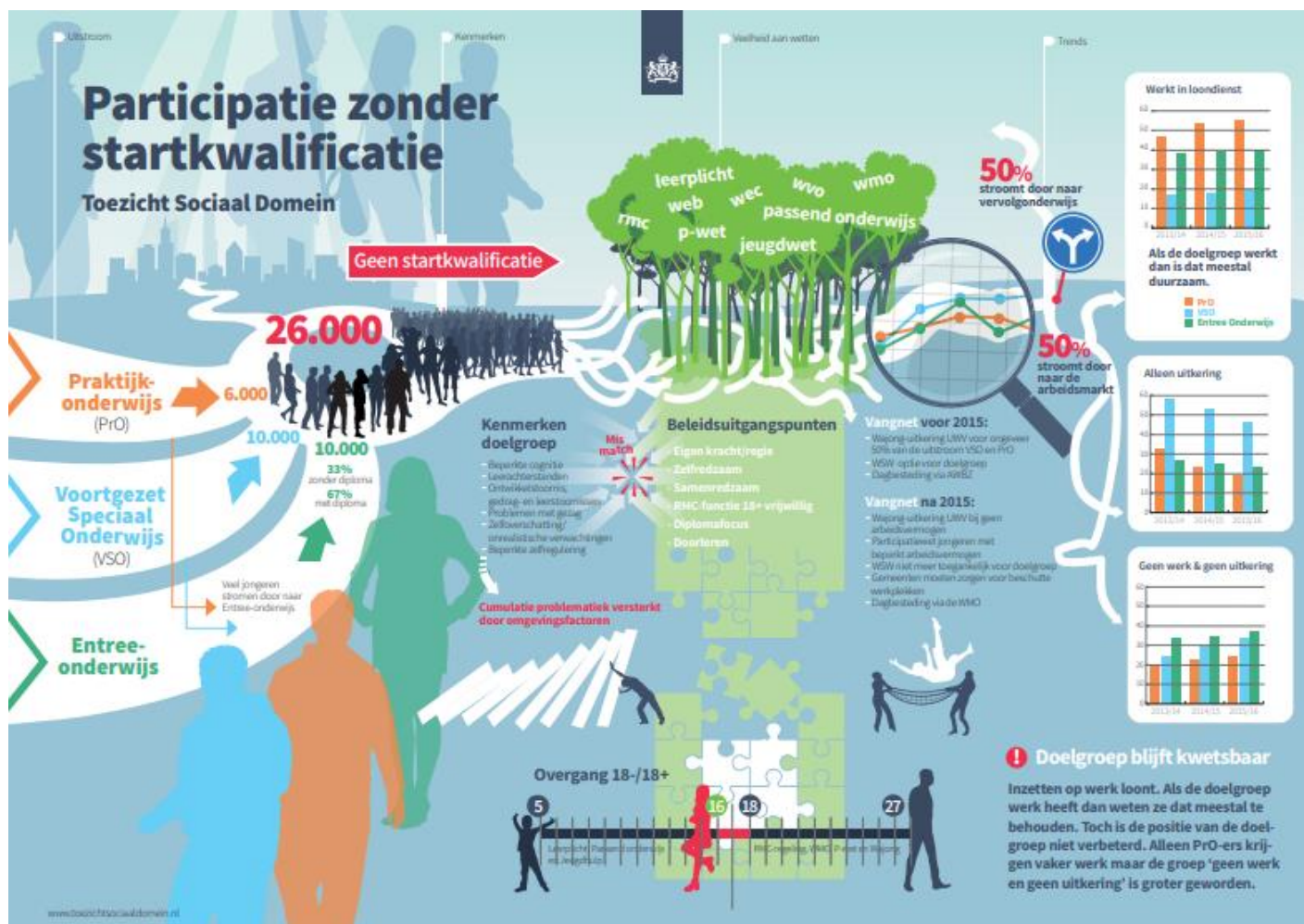
¹² Bron: [Nji en Oranjefonds, kansen voor jongeren in kwetsbare positie](#) (p.13)

¹³ Bron: [Jaarrapport Landelijke Jeugdmonitor 2019](#)

¹⁴ Bron: [Nederlands Jeugdinstituut](#)

7. Infographic – Participatie zonder startkwalificatie

Onderstaande infographic is toegevoegd om een beeld weer te geven van de uitstroom van jongeren vanuit praktijk onderwijs, voortgezet speciaal en/of entree-onderwijs naar werk, uitkering en geen werk en geen uitkering.

Voor betere weergave en bron zie: [Infographic Toezicht Sociaal Domein](#)

Toelichting:

De doelgroep van het onderzoek is een heterogene groep: hun achtergrond vanuit de verschillende onderwijstypen is divers, en daarmee ook de kenmerken van de doelgroep. Gemene deler is dat zij voor het overgrote deel de arbeidsmarkt betreden zonder startkwalificatie.

De gegevens van het CBS geven de situatie weer over drie (school)jaren 2013/14, 2014/15 en 2015/16. Peildatum is steeds 1 oktober, dus drie à vier maanden na school verlaten. Het beeld kan voor sommige jongeren verbeteren na verloop van tijd, bijvoorbeeld van uitkering naar werk of non-participatie naar uitkering, maar kan even goed verslechteren, bijvoorbeeld van werk naar uitkering. Drie jaar oktober als momentopname geeft wel een betrouwbaar beeld van uitgangspositie en duidt trends ten aanzien van de participatie bij schoolverlaten.

Belangrijkste conclusies op grond van de CBS gegevens:

- Het aandeel jongeren dat doorstroomt naar vervolgonderwijs is stabiel hoog: 50 procent.
- Een groot deel van de jongeren stroomt door naar vervolgonderwijs. Vanuit VSO en PrO stromen veel leerlingen door naar Entree-onderwijs. ⁵ Veel jongeren verlaten echter het Entree-onderwijs zonder diploma (33 procent). Bovendien zien we onder de groep uitgestroomde leerlingen uit Entree-onderwijs een hoog percentage jongeren zonder werk en zonder uitkering.
- De uitstroomprofielen vervolgonderwijs en arbeidsmarkt binnen VSO lijken niet goed te voorspellen wat de doelgroep uiteindelijk gaat doen/waar zij terecht komen. Onder jongeren met een profiel vervolgonderwijs die desondanks uitstromen uit het onderwijs, zien we een opvallend groot percentage jongeren dat geen werk heeft én geen uitkering c.q. die niet participeren. Het roept de vraag op of deze jongeren voldoende begeleid worden in hun keuze om af te wijken van hun uitstroomprofiel. Mogelijk worden zij onvoldoende voorbereid op een andere vervolgroute dan vervolgonderwijs, en weten zij niet wat ze moeten of waar ze terecht kunnen.
- Het percentage jongeren dat een baan vindt, is iets verbeterd. De verbetering is echter marginaal, zeker voor VSO en Entree-onderwijs. De grootste toename is te zien bij leerlingen die uitstromen uit het PrO.
- Het aandeel jongeren met alleen een uitkering is sterk gedaald. Dat geldt voor alle onderwijstypen.
- De groep jongeren zonder werk én zonder uitkering is toegenomen. De afname van het aantal uitkeringen, is niet te verklaren vanuit de toename van het aantal jongeren dat werkt. Afname van het aantal jongeren dat alleen een uitkering heeft is niet positief als het een verschuiving is naar non-participatie: geen werk, maar ook geen uitkering. Uit deze gegevens wordt niet duidelijk waar deze jongeren zijn gebleven en of ze in beeld zijn bij de gemeente.

Klik [hier](#) voor de bron en verdere uitleg bij de infographic van Toezicht Sociaal Domein

8. Het effect van 'NEET zijn' op gezondheid en welzijn

NEET jongeren participeren om de een of andere reden niet op de arbeidsmarkt en volgen geen onderwijs. Gezondheid heeft invloed op participatie, en visa versa, participatie heeft invloed heeft op gezondheid.

Gezondheid heeft invloed op participatie:

- Wie zich niet gezond voelt, vindt minder makkelijk werk of loopt het risico te stoppen met werken.
- Voor jongeren verkleint een minder goede gezondheid vooral de kans op werk na school.
- Jongeren met gedragsproblemen, emotionele problemen en middelenmisbruik hebben een verhoogde kans om niet naar (een reguliere) school te gaan.
- De omgeving kan sommige effecten versterken. Slecht toegankelijke gebouwen kunnen een belemmering vormen voor de participatie van mensen met gezondheidsproblemen.¹⁵

Participatie heeft invloed op gezondheid:

- Wie naar school gaat, heeft meer kans op een hogere sociaaleconomische positie en daarmee op een goede gezondheid.
- Arbeid en mogelijk ook vrijwilligerswerk hebben positieve effecten op gezondheid, behalve onder ongunstige arbeidsomstandigheden. Maatschappelijke activiteit vergroot sociale steun, met een positief effect op gezondheid.
- Participatie heeft verschillende effecten op individueel en maatschappelijk niveau (zoals zingeving en sociale cohesie). Indirect kunnen deze factoren een positieve invloed hebben op de gezondheid.
- Het geven van mantelzorg kan ongunstige effecten op de gezondheid hebben. Dit geldt vooral voor intensieve of complexe zorg.¹⁶

Daarnaast kan een lager opleidingsniveau leiden tot een slechtere gezondheid op volwassen leeftijd. Uit longitudinaal onderzoek blijkt namelijk dat een hoger opleidingsniveau, via 'tussenliggende factoren' leidt tot een betere gezondheid later in het leven. Deze tussenliggende factoren zijn risicofactoren voor ziekte en sterfte die vaker voorkomen in de lagere sociaaleconomische groepen, zoals een minder gezonde leefstijl en minder gunstige werk- en woonomstandigheden."¹⁷

¹⁵ [RIVM, Loket gezond leven](#)

¹⁶ [RIVM, Loket gezond leven](#)

¹⁷ [RIVM, gezondheid en maatschappelijke participatie](#)

Bronvermelding

Centraal Bureau voor de Statistiek (2018). NEETs: jongeren die geen opleiding volgen en niet werken. Geraadpleegd augustus 2020, van <https://www.cbs.nl/nl-nl/achtergrond/2018/16/neets-jongeren-die-geen-opleiding-volgen-en-niet-werken#:~:text=De%20internationale%20term%20voor%20deze,de%2010%20NEETs%20zijn%20werkloos>

Centraal Bureau voor de Statistiek (2019). Jongeren zonder startkwalificatie werken minst vaak. Geraadpleegd augustus 2020, van <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2019/44/jongeren-zonder-startkwalificatie-werken-minst-vaak#:~:text=Jongeren%20zonder%20startkwalificatie%20vaker%20op,onderwijsvolgend%20C%20zocht%2010%20procent%20werk>

Centraal Bureau voor de Statistiek (2020). 70 duizend jongeren zonder startkwalificatie hebben geen werk. Geraadpleegd augustus 2020, van <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2020/08/70-duizend-jongeren-zonder-startkwalificatie-hebben-geen-werk>

Centraal Bureau voor de Statistiek & Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2019). Jaarrapport Landelijke Jeugdmonitor 2019. Geraadpleegd augustus 2020, van <https://www.cbs.nl/nl-nl/publicatie/2019/48/jaarrapport-2019-landelijke-jeugdmonitor>

Ministerie van Financiën (2019). Jongeren met (risico op) een afstand tot de arbeidsmarkt. Geraadpleegd augustus 2020, van <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2019/04/09/jongeren-met-risico-op-een-afstand-tot-de-arbeidsmarkt-zichtbaar-en-zelfstandig-maken>

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2017). Loopbaanmonitor jongeren in kwetsbare positie. Geraadpleegd augustus 2020, van <https://www.onderwijsincijfers.nl/themas/documenten/publicaties/2017/06/15/loopbaanmonitor-jongeren-in-een-kwetsbare-positie>

Nederlands Jeugdinstituut (2017). Factsheet jongeren. Geraadpleegd augustus 2020, van <https://www.16-27.nl/cijfers/factsheets>

Nederlands Jeugdinstituut (2018). Cijfers – Jongeren zonder werk en opleiding. Geraadpleegd augustus 2020, van <https://www.16-27.nl/cijfers/jongeren-zonder-werk-en-opleiding>

Nederlands Jeugdinstituut & Oranje Fonds (2017). Kansen voor jongeren in kwetsbare posities. Geraadpleegd augustus 2020, van <https://www.oranjefonds.nl/sites/default/files/atoms/files/NJI%20Vooronderzoek%20Meer%20Kansen%20voor%20Jongeren.pdf>

Onderwijs in Cijfers (2019). Landelijke vsv cijfers. Geraadpleegd augustus 2020, van <https://www.onderwijsincijfers.nl/kengetallen/onderwijs-algemeen/leerlingen-en-studenten/prestaties-voortijdig-schoolverlaten/landelijke-vasv-cijfers>

Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (2019). Maatschappelijke participatie: actief meedoen in de samenleving. Geraadpleegd september 2020, via <https://www.loketgezondleven.nl/integraal-werken/succesfactoren/participatie/maatschappelijke-participatie>

Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (2014). Gezondheid en maatschappelijke participatie. Geraadpleegd september 2020, via https://www.google.com/search?q=effecten+niet+meedoen+maatschappij&rlz=1C1GCEA_enNL850NL850&oq=effecten+niet+meedoen+maatschappij&aqs=chrome..69i57j69i64l3.7946j0j7&sourceid=chrome&ie=UTF-8

StatLine (2019).Bevolking; kerncijfers. Geraadpleegd augustus 2020, van <https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/37296ned/table?ts=1601286673516>

Toezicht Sociaal Domein (2018). Infographic participatie zonder startkwalificatie. Geraadpleegd augustus 2020, van <https://www.inspectieszw.nl/publicaties/publicaties/2018/04/23/infographic-participatie-zonder-startkwalificatie>

Toezicht Sociaal Domein (2018). Uitleg en verdieping CBS data infographic Participatie zonder Startkwalificatie. Geraadpleegd augustus 2020, van <https://www.inspectieszw.nl/publicaties/publicaties/2018/04/23/uitleg-en-verdieping-cbs-data-infographic-participatie-zonder-startkwalificatie>